ٻڌو. پڙهو. لکو.

٨ - ڪاغذ جي ڪھاڻي

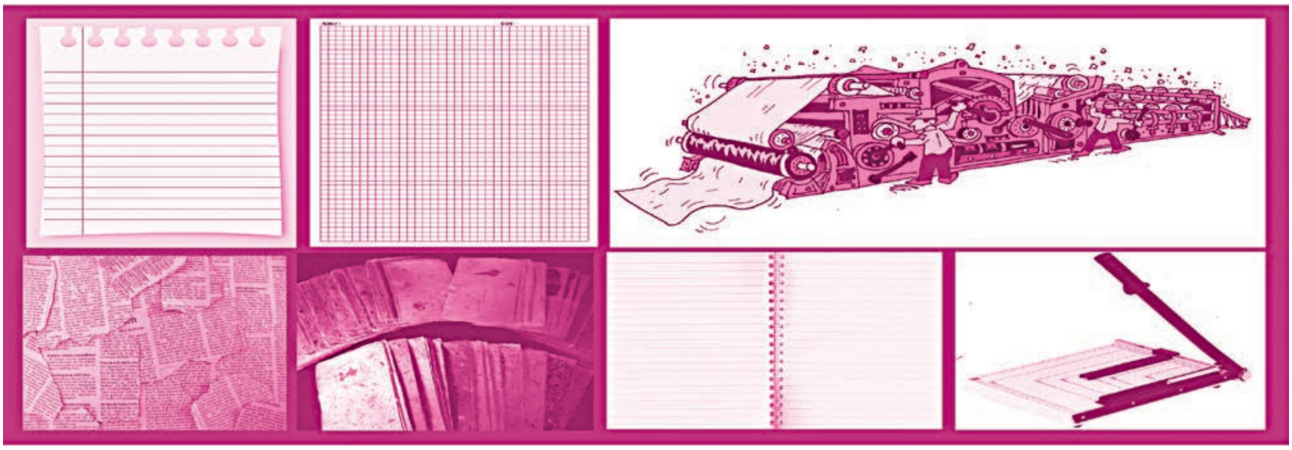

(ماستر ۽ شاگرد جي وچ ۾ گفتگو)

ماستر - موهن! ٻڌاءِ تہ تنهنجو هيءُ ڪتاب ڇا تي ڇپيل آهي؟

موهن - ڪاغذ تي.

ماستر - چڱو ڀلا، جڏهن ڪاغذ ڪونہ هوندا هئا، تڏهن ماڻهو ڪتاب ڇا تي ڇپيندا هئا؟

موهن - سائين، مونکي خبر نہ آهي. ڪرپا ڪري توهان ئي ٻڌايو.

ماستر - جڏهن ڪاغذ ڪونہ هوندا هئا. تڏهن ماڻهو سرن تي لکندا هئا.

موهن - سِرُن تي! سِرُن تي ڪيئن لکندا هوندا؟

ماستر - ڪچين سِرُن تي ڪاٺ جي ڏکندي قلم سان لکندا هئا. لکڻ کانپوءِ سِرُن کي سڪائي ڪوُري ۾ وجهي پچائيندا هئا. اَهڙيءَ طرح آڳاٽي زماني جا اَنيڪ ڪتاب، سرن تي لکيل هٿ لڳا آهن.

موهن - پر اَهڙيءَ طرح لکڻ ۾ تہ ڏاڍي دير لڳندي هوندي؟

ماستر - ائين برابر آهي. تنهن کان پوءِ ماڻهوُن جي پنن تي ۽ کلُن تي يا چمڙي تي ڪتاب لِکڻ لڳا.

موهن - سائين، ڇا! وڻن جي پنن تي لکي سگھبو آهي؟

ماستر - ڇو نہ لکي سگھبو. آڳاٽي زماني ۾ ڪيترائي ڪتاب تاڙ پترن ۽ ڀوڄ پترن تي لکيل لڌا اَٿائون.

موهن - سائين! اهڙا ڪتاب تہ جلد ڦاٽي پوندا هوندا؟

ماستر - موهن، جيڪي چوين ٿو سو بلڪل ٺيڪ آهي. هڪڙي ماڻهوءَ ڪچري ۽ ڪپڙي جي اَڳڙين وغيره مان ڪاغذ ٺاهيو. اُهو ڀوڄ - پتر کان وڌيڪ ڄمادار هو. تنهن کان پوءِ آهستي آهستي ماڻهو ترقي ڪندا ويا، گاهہ ۽ بانس جي لئي ڦاهي. اُن مان ڪاغذ ٺاهڻ لڳا.

موهن - اَڄ ڪالهہ اَسان جا ڪتاب جيڪي ڇپجن ٿا. ڇا، اُنهن جو ڪاغذ هٿ سان ٺهيل آهي؟

ماستر - نہ موُهن نہ، اِهو ڪاغذ ڪارخانن ۾ ٺهي ٿو. اَڄ ڪالهہ ڪاغذ مشينن جي وسيلي ٺهي ٿو. ڀارت ديش ۾ ڪاغذ ٺاهڻ جا ڪيترائي ڪارخانا برپا ٿي ويا آهن.

موهن - سائين، هاڻي ٻڌايو تہ اَڄ ڪالهہ ڪاغذ ڪيئن ٿو ٺهي؟

ماستر - ڦهريائين ڪاغذ جي ٽڪرن، ڪپڙن جي اِڳڙين ۽ گاهہ کي گھٽي انداز ۾ گڏ ڪري، اُنهن کي مشين جي وسيلي خوب ڪٽي، سنهو ڪري، اُنهن جي لئي ٺاهيندا آهن. اُها لئي مشينن

جي وسيلي ويلڻن سان ويلجي چادرن جو روپُ اَختيار ڪندي آهي. هوا جا پڪا اُنهن چادرن کي سُڪائيندا ويندا آهن، جنهن ڪري اُنهن مان پاڻي صفا نڪري ويندو آهي ۽ اَهڙيءَ طرح پاڻيءَ مان سُڪائي ڪاغذ تيار ٿيندو آهي.

موهن - سائين، توهانجي مهرباني، توهان ڪاغذ ٺهڻ بابت تفصيلوار ڄاڻ ڏني آهي. اَڄ مون ڪاغذ بابت گهڻو ڪجهه سِکيو.

اَڀياس

سوال ١:- هيٺين سوالن جا جواب هڪ جملي ۾ لکو:-

١) ماستر موهن کان ڪهڙو سوال پڇيو؟
٢) پوچ پٽرن کان ڪهڙو ڪاغذ وڌيڪ ڄٽادار آهي؟
٣) آڳاٽي زماني مان ڪهڙا ڪتاب لڌا ويا هئا؟
٤) جڏهن ڪاغذ ڪونه هوندا هئا ته ماڻهو ڇا تي لکندا هئا؟

سوال ٢:- هيٺين سوالن جا جواب هڪ ٻن جملن ۾ لکو:-

١) آڳاٽي زماني ۾ ماڻهون سِرُن تي لِکاوت ڪئين ڪندا هئا؟
٢) ترقيءَ کان پوءِ ڪاغذ ڪيئن ٺاهيو ويو؟
٣) اَڄ ڪالهه ڪاغذ ڪيئن ٺهي ٿو؟

سوال ٣:- هيٺين جا خال ڀريو:-

١) جڏهن ڪاغذ ڪونه هوندا هئا، تڏهن ماڻهو ---- تي لکندا هئا.
٢) وڻن جي ----- تي لکي سگهبو آهي؟
٣) ڀارت ديش ۾ ڪاغذ ٺاهڻ جا ڪيترائي ------برپا ٿي ويا آهن.
٤) اڄ ڪلهه ڪاغذ ------ جي وسيلي ٺهي ٿو.

سوال ٤:- ضد لکو:-

ڇڱو، برابر، دير، پورو، وڌيڪ، آهستي

سوال ٥:-هيٺين جا عدد بدلايو:-

ڪاغذُ، مشين، ڪارخانو، ڪتاب، وڻ، سِروُن

سوال ٦:- هيٺين لفظن کي جملن ۾ ڪم آڻيو:-

١) آڳاٽي   ٢) اَنيڪ   ٣) ترقي   ٤) ڪاغذ.

سوال ٧:- هيٺين جملن مان ضمير ڳولهي لکو:-

١) توهان ڪاغذ ٺاهڻ بابت ڄاڻ ڏني.
٢) اُهو پوچ - پٽر کان وڌيڪ ڄٽادار هو.
٣) اُنهن جو ڪاغذ هٿ سان ٺهيل آهي.
٤) جيڪي تون چوين ٿو سو بلڪل ٺيڪ آهي.

هدايت:- ماسٽر شاگردن کي ڪاغذ ٺاهڻ جي ڪارخاني ۾ وٺي ويندو ۽ ڪاغذ ٺهڻ جو طريقو ڏيکاريندو.
مشغولي:- ماسٽر ٻارن کي ڪاغذ جي آتم ڪٿا لکي اَچڻ لاءِ چوندو.

پورڪ اَڀياس

(۱) ڪاغذ جا هيٺيئن خاڪي ۾ گهٽ ۾ گهٽ ٽي ڪم لکو:-

روزاني زندگيءَ ۾	اِسڪول ۾	ڪارخاني ۾	ٻيا ڪم
۱)			
۲)			
۳)			

(۲) ڪاغذ جي ٻيڙي توهان کي ٺاهڻ ايندي آهي. اَهڙي نموني جدا جدا ڪاغذ (اَڇو ۽ رنگين) ڪٽي هيٺيون شيون ٺاهيو پنهنجي اُستاد، مائٽن، دوستن ۽ اِنٽرنيٽ جي مدد وٺي سگهو ٿا.

(۳) هيٺين جملن کي هاڪاري ۽ ناڪاري جملن ۾ ورهايو:-

۱) ڪاغذ ڪونہ هوندا هئا.
۲) ماڻهو سِرن تي لکندا هئا.
۳) سائين مونکي خبر نہ آهي.
۴) اِهو ڪاغذ ڪارخاني ۾ ٺهي ٿو.
۵) سرن تي ڪاٺ جي ٽڪنڊي قلم سان لکندا هئا.

(۴) هيٺ ڏنل جملن ۾ ليڪ ڏنل فعلن کي بدلائي مناسب لفظ ڪم آڻي جملا وري لکو.

۱) اَڄ ڪلهہ ڪاغذ مشينن جي وسيلي ٺهي ٿو.
۲) ڪرپا ڪري توهان ئي ٻڌايو.
۳) آڳاٽي زماني جا اَنيڪ ڪتاب سِرُن تي هَٿِ لڳا آهن.
۴) جيڪي چوين ٿو سو بلڪل ٺيڪ.
۵) هوا جا پڪا اُنهن چادرن کي سڪائيندا ويندا آهن.

(۵) گفتگو لکو:- ۱. ٻاچيءَ وارو ۽ گراهڪ ۲. وڻ ۽ اِنسان

۱. هيٺ هرهڪ گروهه جي برڪيٽ مان مناسب اکر ڳولهي لفظ تيار ڪريو.

اِعتبا
ڪايگهہ
ڪاپا
قطا

(م، ر، چ)

م
وا
ڪو
مارو

(چ، ت، س، هہ)

ميٺا
روا
مؤ
ڪو

(ڪ، ڙ، ر، ج)

ويرا
سا
را
وا

(ب، ٽ، ت، ڳهہ)

۲. ذيل لفظ سان لاڳاپو رکندڙ لفظ لکو:-

ڦُلڪو — ويلڻ

آسمان — بادل

ڏيئو — تيل